

MIAN (157) *part praet pass impf*

mian (89), **miany** (65), mian *a.* miany (3).

W formach niezłożonych sg m i n oraz pl subst -ã- (57), -a- (2), -ą- (1); -ã- : -a- Mącz (17 : 2); -ã- : -ą- KromRozm III (1 : 1). ◇ W formie niezłożonej sg f -a- (10), -ã- (6); -a- OpecŻyw, SkarJedn; -ã- KromRozm I (3), ModrzBaz; -a- : -ã- Mącz (1 : 1), SarnStat (7 : 1). ◇ W formach złożonych -a- (22), -ã- (5); -ã- RejAp, RejPosWiecz³, ReszPrz; -a- : -ã- (4 : 1), ModrzBaz (1 : 1). ◇ W N pl m pers -ã- (19), -a- (9); -ã- KromRozm I (2), GroicPorz (2), BibRadz, Mącz (3), BiałKat (3), RejPosWstaw, BudNT, ModrzBaz, Oczko, SkarŻyw, Phil (2); -a- WujNT (2); -ã- : -a- SarnStat (1 : 7); e jasne.

sg m N miãn (59), miany (9); ~ (attrib) miany (2); ~ (praed) miãn (59), miany (3); miany ReszPrz; miãn : miany Mącz (14 : 1), WujNT (1 : 1). ◇ f N miana (17), mianã (3), mi(a)n(a) (4); ~ (attrib) -ã (1); ~ (praed) -a (17), -ã (1); -a : -ã Mącz (2 : 1). ◇ G mianéj (1). ◇ n N miãno (7), miané (4); -é (1), -(e) (3); ~ (attrib) -é (1); ~ (praed) -o (7) ConPiotr, KwiatKsiąż, Mącz (4), SarnStat, -é (3) RejAp, RejPosWiecz³, BiałKat. ◇ pl N m pers (praed) miãni (32), miãny (1), mieni (1); miãni : mieni SarnStat (8 : 1); miãni : miãny KwiatKsiąż (4 : 1). m an [cum sb: konie] (praed) miãni (1). subst m (praed) miané (1) SarnStat, miãny (1) KromRozm II. f (praed) miané (4) Mącz, ModrzBaz (2), SarnStat, miãny (4) ForCnR, PatKaz II, KromRozm III, KwiatKsiąż; -é (1), -(e) (3). n miané (4); -é (3), -(e) (1). ◇ I f mianémi (3). ◇ L mianych (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: miany od kogo (8), między kim (pl) (4), u kogo (3), przez kogo (1), komu (1); od kogo KromRozm II, BiałKat, WujJud, ModrzBaz, Phil, SkorWinsz; u kogo GroicPorz, BielKron; od kogo: między kim : u kogo : przez kogo : komu KwiatKsiąż (- : 1 : - : - : 1), Mącz (1 : 1 : 1), SarnStat (1 : 2 : - : 1).

Sł stp s.v. mieć, Cn brak, Linde bez cytatu oraz XVII – XVIII w. s.v. mieć.

1. Posiadany; habitus JanStat (4) :

miany u kogo (2): A ielliby fie też przygodziło: żeby w Mieściéch albo w Miáfteczkách/ w którychkolwiek osób takowa Sól była znaleźioná albo mianá/ [...] tedy Ráyce rzeczonych Miaft takowąż winą [...] niech będą kárani. SarnStat 385 [idem] 926.

W połączeniu szeregowym (1): zeznał: iż dobrá łwé dziedziczné [...] szláchetnému D. y iego włáfnym potomkom dał/ [...] áby przez przereczoného D. y iego potomki iáko prawdziwé y słuźné potomki przereczoné dobrá były trzymáné/ miáné/ y wiecznie dzierzáné SarnStat 1253.

a. Zabraný, wzięty [od kogo] (1) : O Dzieięćinách przez Szláchtę zoráných, árendowaných, albo od kmieci miáných [tj. należnych z pól zabranych kmieciom]. SarnStat 189.

2. Uważany, traktowany, uchodzący, pojmowany; habitus PolAnt, Modrz; creditus, dictus, existimatus Mącz; być mian: haberi Mącz, Vulg, JanStat, JanPrzyw; iudicari Mącz, Modrz; censeri Modrz, JanStat; dici, existimari, iudicari, numerari, videri Mącz; reputari JanStat; ma być mian: putandus est Mącz; habendus a. iudicandus est JanStat (109) :

miany kto, jaki (N duplex) (8): OpecŻyw 3v; jako konie lepzy ku łtoczeniu bitwy bywayą miani/ ktorzy fię łatwie wodzami dadzą rządzic KwiatKsiąż Bv; A przeto dziwna to rzecz bywa miana/ yelli że kto w wielmożnym łtanie/ á w wielkim łczęściu narodzony/ bywa dobrym albo mądrym

KwiatKsiąż D4v, A2v, B2; *Hymeneus Deus nuptiarum creditus est*, Bóg małżeńskiego złączenia był mian. *Mącz* 160c; *Phil* N4; *SarnStat* 941.

miany miasto czego, miasto jakiego (2): Ty tedy [tj. książki] [...] miałto wtorey pamięcy iżeby były miany y dobrze zachowany każdemu rządzę. *KwiatKsiąż* Hv; *Pro supervacaneo et inutili haberi*, Myąłto zbytnego y nyepożytecznego być myan. *Mącz* 434c.

miany jako co (1): *Dialectica quasi contracta et astricta eloquentia putanda est*, Dialektiká ma być mianá yákořz to ścisła á vkrócona wymowność. *Mącz* 421c.

miany za kogo, za co, za jakiego (88): *MetrKor* 40/821; *BielŻyw* 6; Czyłcyec ze wślyftką łpráwą łwá/ Bożá łluźbá y kupyectwem zá naśmyewifko czártowłkye ma być myan. *KromRozm I* I4v, G3v, Kv, O2, P[2]; *KromRozm II* t2; *KromRozm III* F4, K7; *GroicPorz* C2v, g4, y2, z4, kk3; między połpolłtwem ktorzi choć okrom nauki á rozumu mogą wiele mowić/ ci bywáią zá wielkie ludzie miáni. *KwiatKsiąż* I2, A2, K; *Soror dicta est*, Była miáná za rodzoná moyę łiołtrę. *Mącz* 86c, 247b, 253c [2 r.], 302a, 341a, 363c (11); *RejAp* 194v; *GórnDworz* I3; *RejPosWiecz*³ 98v; *WujJud* 140; á przetoź łłufznie zá fkaźce połpolitey oyczyny miani być máią/ ci ktorzy tu powinności łwey nie dofyc czynią. *RejPosWstaw* 42; *BudNT Act* 5/41; *ModrzBaz* 21, 42, 84, 97v, 120v, 122, 139v; *SkarJedn* 249; *Oczko* 19; *SkarŻyw* 80; *ReszPrz* 105; Y ten rączey zá łzalonego bywa od ludzi mian/ kthory więcey niż potrzebá zwykł mowić *Phil* G2, B2, F3, L; *LatHar* 131; *WujNT* 536, 792; tákowy Dekret Sędzięgo ma bydź mian zá łkończoné odládzienié onéy rzeczy [*sententiam iudicis transire in rem iudicatam JanStat* 562]. *SarnStat* 594; Synowie Szłáheccy póki oycowie zywą, włáfnéy pieczęci niech nie máią áni nołzá: ábowiém zá iednégo bywáią mieni. *SarnStat* 596, 15, 156, 176, 218, 408 (19); Tákná potomne czáły łábłóń záchowána/ Częłto od Ogrodniká zá nieplódná miána. Przez wiele łię lat y žim na owoc zánoši *SkorWinsz* A3. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym; Wyrażenia*.

miany jakim (5): tak był nadewłyftki złym/ [...] iako Titus nachwalebnieyfzym między włzyftkim tym narodem był mian *KwiatKsiąż* G2, E2v; *Symulat* [...]/ który łie vmie łásić á wydáwáć zá tego yákimby rad był mian *Mącz* 161a, 159a; *WujNT* 1.Tim 5/17.

cum av (1): thám łye náuczylz [...] iákiéy dołtoyności łá ci: ktorzy tym łzáfuiá: iáko máią być rozumieni y miani od włzyftkich ludzi. *BiałKat* 288v.

cum inf (2): ktorzy trzykroć w Reiełtrzech złoczyńców łá znaleźieni/ áby byli miáni bydź przezeczci *SarnStat* 704 [*idem*] 943.

Z wyrażeniem przyimkowym w funkcji przymiotnika (1): dla tego nie ma bydź mian przezeczci *SarnStat* 702.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: za to (2); iżby (2), iż (1)] (3): ktorzy zá to chcá być myani/ iżeby yáką nowá łwýátłóć łwýátu zyáwili *KromRozm I* E2v, G2v; *KwiatKsiąż* B2v.

Wyrażenia: »za boga mian(y)« [*szyk* 3 : 2] (5): *BielKron* 138v; *Saturnus*, [...] V pogánów zá Bogá miany *Mącz* 369c, 83d; *StryKron* 140; *WujNT Act* 28 *arg*.

»za nic (*a. nizacz*) mian(y)« (4): Gdzie więc iełliby dłužey żywi byli ni zacznie będą miani [*in nihilum computabuntur*] *BibRadz Sap* 3/17; potrzebá łię thego obawiać/ [...] áby wielkiey Boginiey Dyany kościół nie był nizacz mian [*in nihilum reputari*] *BibRadz Act* 19/27; *Nihili fieri*, Zá nic nie

być myan *Mącz* 128b; Niemoże to być/ áby on śprawcá/ [...] niemiał tego chćieć/ áby tá iego śpráwá bylá wielce ważóná/ á wśzytkie infze rzeczy/ áby zá nic były miáne [*pro nihilo duci*] *ModrzBaz* 136v.

»za podejżrzany mian(y)« [szyk 3 : 1] (4): *Mącz* 256b; iż w tákowym przypadku líft/ który zá podejżrzány ielt mian [*litas de falso suspectas JanStat* 509]/ będzie dowiedzión y oczysćión wedle zwyczajú ítarégo *SarnStat* 328 [*idem* 767], 328, 767.

Szeregi: »rozumiany i miany« (1): *BiałKat* 288v *cf cum av.*

»mian i trzyman« (1): yżeby potym był mian y trziman zá vczonego *KwiatKsiąż* K.

»mian, ważón« (1): Prope alter Timarchides numerabitur, Málem zá drugiego Timárchulá będzie mian/ ważón. *Mącz* 253c.

»nie tylko widziany, ale też miany« (1): (ponieważ mądrymi nietylko widziani ale też chcemy być miany) *KwiatKsiąż* E2v.

»nie mian ani zwan« (1): ktorakolwiek nácyá po wśzytkim świećie od niego fię w hárdości íwey dzieli/ á znim niezgadza: nie ma być zá kościoł miáná áni zwáná/ ále zá zborzyśzcze Heretyckie *SkarJedn* 249.

3. Odpowiednik bierny użyć z „mieć” w znaczeniu ‘być’ bez związku z określonym podmiotem (*cf* MIEĆ); *istniejący; stosowany, przedstawiony* (5) : A ten ninieyfy Dekret w przerzeczonych rzeczach vczyniony/ miány/ y zámkniony [*factum habitum et conclusum JanStat* 193]/ [...] trzyman y záchowan bydź ma. *SarnStat* 171; áby iedná monétá we wśzytkim Królestwie nászym bylá miáná [*debeat haberi JanStat* 371] *SarnStat* 405; którého dowód dla dawności vczynku nie może bydź mian [*haberi non potest JanStat* 607]. *SarnStat* 611, 515, 653.

4. Odpowiednik bierny użyć z „mieć” tworzących z rzeczownikiem całość znaczeniową o znaczeniu czasownikowym (33) :

a. *Będący przedmiotem czyjegoś odnoszenia się* (17) :

Frazy: »w nienawiści mian« = *nienawidzony* (1): Osurus, To co bywa w nienawiścy miano *Mącz* 259d.

»ma być na pieczy mian« = *należy się starać* (2): *ConPiotr* 32; to ma być nad infze rzeczy nám náwielkicy pieczy miano/ yżebyłmy fię [...] początkow nauk od wybornych á doświatczonych nauczyciélow [!] vczyli *KwiatKsiąż* K3.

»w powadze mian(y)« = *szanowany* [szyk 2 : 1] (3): Esse in aliquo numero, atque honore, Być w nieyákicy powadze mian. *Mącz* 428d, 122c, 496c.

»w uczciwości (a. pocziwości, a. czci) mian(y)« = *szanowany, czczony; honore afficiendus* *Modrz* [szyk 10 : 1] (11): NApifano thámże o Duchownych iáko fyé máią záchowác/ chcáli być miani v ludzi w powinowátey vtćiwólci *GroicPorz* h2; Biegłość w práwiech [...] w wielkicy czći wśzędzie bywa miana *KwiatKsiąż* I4v; *Mącz* 485a; *BiałKat* 141, 148v, 153v, 206; *WujJud* 61; powiedáiąc to być rzecz niesłufzną/ áby kmieć miał ták być od Páná w vczćiwólci mian [*honoraretur*] *ModrzBaz* 47v, 39; *SarnStat* 601.

b. *Który się odbył, odbywa* (7) :

Frazy: »kazanie miane« (1): KAZANIE NA POGRZEBIE [...] Ie⁸⁰ X. Mczi Páná Páná Ianá Symeoná Olelkowiczá [...]. Miáne. *WysKaz kt.*

»koncylijum jest miano« (1): Nicea, Główne miásto w Bitiniei w którym sławne ono Concilium było miano *Mqcz* 246c.

»msza bywa miana« (1): Wyęcey młá pomaga/ gdy przez káplaná yednemu bywa przywłáfczoná/ niźli kyedy bez przywłáfczáná zá wílytki wobyec bywa myaná. *KromRozm I* 12.

»namowa miana« (3): My tedy z Rádámi náłzemi [...] zá spólná rádá y namowámi przez niektóry czas miánemi/ [...] poštánawiamy [*abyśmy księstwo zatorskie i oświęcimskie do Korony przyłączyli*] *SarnStat* 1211, 1146, 1155.

»zgoda miana« (1): A gdyż połowicá Clá wodnégo v Toruniá [...] zá mocá piérwéy miánéy y teraz vczynionéy zgody [*vigore prius habitae concordiae JanStat* 852]/ nam ieft powinna *SarnStat* 1075.

c. W połączeniu: *ma być* (a. *niech będzie*) *mian* = *należy* (zrobić to, co jest wyrażone rzeczownikiem) (8) :

Frazy: »ma być nadzieja miana« (1): Ani też mnieyfa ku wízelkiej dobroci o tych ma być nadzieja miana/ ktorzi fá s przyrodzenia łagodni *KwiatKsiąź* B2v.

»pamięć nie ma być miana« (2): áni o nich [*sporach*] ná potym żadna zmiánká y pámięć [...] przed którémikolwiek ósobámi niema bydź miáná [*mentio aut memoria ... habeatur et fiat JanStat* 844] *SarnStat* 1068 [*idem*] 1087.

»ma być piecza miana« = *należy się starać, troszczyć* (2): Ma być tedy niemála piecza mianá/ iźebi młodzieńcizi [*lege: młodzieńcy ci*] iáko nadłuzey [...] w czyřtości záchowiwáni byli. *KwiatKsiąź* C4v, E3v.

»ma być pilność miana« = *należy się troszczyć* (1): Habenda est ratio rei familiaris, Ma być wzgląd/ álbo pilność miána/ ná gořpodárřtwo. *Mqcz* 347a.

»ma być wzgląd mian« = *należy zwracać uwagę, troszczyć się* (3): Ma też być niemáły ná to wzgląd mian/ aby fię młodzieniáźkowie plugawym/ á niepoćiwym mowám nieprzyzwyczajáli. *KwiatKsiąź* C3, I; *Mqcz* 347a.

»nie ma być miana zmianka« = *nie należy wspominać, wymieniać* (2): *SarnStat* 1068, 1087. Cf »pamięć nie ma być miana«.

d. *Skłaniany, zmuszany* (1) :

Wyrażenie: »ku mierności mian« (1): Astringi ad temperantiam, Ku mierności być mian y wiedziön. *Mqcz* 421b.

5. *Powinien* [*cum inf; zawsze: N pl miany*] (3) : niegodno ieft aby takowe wałze pźby [!] miány bycz przeřtyřzány *ForCnR* B4v; czo yeft řkazano [*lege: skáżono*] potrzebuye naprauycz y pořzwyączycz gdzye by bořkye rzeczy myany bycz řprauyany *PatKaz II* 78v; Yefli myany być dźyerżany od krzeřciyánow z pogáńřtwá náwroconych obrzędy zakonu řtárego *KromRozm II* g2.

6. *Wykładnik bierności w tłumaczeniu łacińskiego part pass, nie posiadającego w języku polskim odpowiednika imiesłowowego (tu: *tryumfowany)* (1) : Triumphatus – Triumph zwiczeřtwa, miani. *Calep* [1089]a.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Habitus, Miány. *Mqcz* 151b; *Calep* 469a.

Synonimy: 2. *dzierżan, kładzion, mnieman, rozumian, trzyman.*